Філологічний проєкт «**Українське слово у вимірах сьогодення»**

Онлайн-журнал «Говоримо українською правильно»

(вересень 2026, № 11)

Новий український правопис – 2026.
Знайомимося зі змінами

28 березня 2026 року в Україні набрав чинності стандарт державної мови «Український правопис». Його дія поширюється на всі сфери суспільного життя, визначені в законодавстві, зокрема в Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Затверджений стандарт державної мови «Український правопис» є чинним стандартом, заснованим на правилах, ухвалених ще у 2019 році. У 2026 році завершилися перехідні періоди, і ці норми є обов'язковими в освіті, діловодстві та на іспитах (НМТ).

У попередньому випуску журналу (№ 10) КУ «ОЦПРПП» розпочато знайомство із ***новаціями та змінами.***

Сьогодні продовжуємо цю роботу.

І. Уживання ***І,И*** на початку слова.

- На початку слова відповідно до вимови пишемо **І**: *Іван, іграшка, ікати, іти, ікона, індик, іржа, існувати, істина, ім'я;*
- Можливе паралельне вживання **и** та **і** в словах: *ірій-ирій, ірод-ирод;*
- ***И*** пишемо на початку окремих вигуків(часток) *ич*!, дієслова *икати* та похідного іменника *икання.* Також ***И*** на початку слова вживаємо в деяких загальних і власних назвах іншомовного походження відповідно до їх вимови в цих мовах: *ийбен, ир, Ич –оба, Кім Чен Ин*.

? ? ? Для закріплення матеріалу пропонуємо ***мовний тренажер.***

Букву **и** можна писати на місці пропуску в словах: *..кона, ..ржа, ..кати, ..ндик, Кім Чен..н, ..лона, ..гнатович, ..рій, ..стина,* ч-*оба, ..ноді, ..нший, ..м'я, ..снувати, ..ній, ..менувати, ..ван, ..грашка*.

ІІ. Букви **Г** та **Ґ**

Нагадаємо з історії…Літера ґ в українській мові пройшла багатовікову істрію становлення, зникнення та відродження. У 1619 році Мелентій Смотрицький вводить літеру ґ до алфавіту у своїй граматиці (1616р.). У словнику Б.Грінченка ця літера рекомендувалась «Найголовнішими правилами українського правопису» 1921р. та правописом 1928р. У 1933р.літеру ґ вилучено з правопису, і тільки в 1990 р. третім виданням «Українського правопису» знову поновлена в алфавіті.

Найповніший список слів з літерою ґ подається в «Орфографічному словнику української мови». Наприклад: *аґрус, ґава, ґазда, ґанок, ґатунок, ґрати, ґречний, ґрунт.*

Також ця літера вживається і у власних назвах: *Ґойдич, Ґалятовський, Ґога, Ґонта, Ґула, Махатма Ґанді, Васка да Ґама, Ґренландія, Ґібралтар, Ґете.*

До алфавіту як самостійну літеру *ґ* вперше ввів Мелентій Смотрицький *у* «Граматиці» (1619), запозичивши курсивний різновид грецької (візантійської) гами, що в західноєвропейських і польській орфоепічних традиціях вимовляли як проривний, а не гортанний звук.

Літера *ґ* передбачалася такими українськими правописами , як желехівка, Б.Грінченка, за найголовнішими правилами українського правопису (1921р.) та правописом 1928р. Проте 1933 р. з ідеологічних міркувань вона силоміць вилучена з української абетки. Літеру поновили тільки в 3-му виданні «Українського правопису» (1990р.).

Уживання для позначення відповідних букв г і ґ – яскравий приклад фонетичної та графічної оригінальності української мови. Цей приклад можна використати, розглядаючи походження української мови, місце її серед інших слов'янських мов, історію української орфографії та інші аспекти історії й культури мови.

? ? ? Для закріплення матеріалу пропонуємо ***мовний тренажер.***

- Букву **г** треба писати в усіх словах: *а..ресія, ба..гаж, кіло..рам, ..енерал, ..азета, ..анок, ..улька, бол..арин, ..рунт, а..рус, ..едзь, ..рузія, ..Ердо..ан, Чико..о, ..арвард, ..ельсенкі ,..улівер, ..інді, ..валт, фото.. рафія.*

- Букву **ґ** треба писати в словах: *..андбол, ..оспіталь, во..онь, а..онія, про..авити, .. удзик, деле..ат, ..еологія, ..левкий, ..азда, ..андж, ..іпотеза, ..оронда, ..ельсенкі, Вер..ілій, Люксембур.., Чика..о, ..ете.*

Бажаємо успіхів у вивченні та вдосконаленні української мови, виробленню мовної стійкості в робочому й повсякденному спілкуванні.

Сподіваємося, що матеріали цього онлайн- журналу допоможуть Вам у цьому.

У наступних випусках продовжимо знайомство зі змінами в Новому правописі.

Нагадаємо мовні обов'язки громадян:

- Розмовляй рідною мовою – своєю і свого народу: скрізь, де її розуміють, з усіма, хто її розуміє. Не поступайся своїми мовними правами заради вигоди, привілеїв, лукавої похвали – це зрада свого народу.

- Ставлення до рідної мови має бути таким, як до рідної матері: її люблять не за якість принади чи вигоди, а за те, що вона – мати.

- Захист рідної - найприродніший і найпростіший, найлегший і водночас найнеобхідніший спосіб національного самоутвердження і діяльності в ім'я народу. Маєш нагоду бути борцем за свій народ – будь ним!

- Володіння рідною мовою – не заслуга, а обов'язок патріотів.

- Пам'ятай: найкращий учитель мови для дітей – це мати та батько.

- Допомагай кожному, хто хоче вивчити українську мову.

---------- ---------- ----------